

U Z N E S E N I E

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci navrhovateľky **H., a.s.**, so sídlom v P., IČO: X., zastúpenej Advokátskou kanceláriou E., s.r.o. so sídlom v B., IČO: X., proti odporcovi **J. K.**, bývajúcemu v L., **o zaplataenie 1 311,03 € s príslušenstvom**, vedenej na Okresnom súde Humenné pod sp. zn. 11 C 248/2013, o dovolaní navrhovateľky proti rozsudku Krajského súdu v Prešove z 13. mája 2015 sp. zn. 18 Co 91/2014, takto

r o z h o d o l :

Dovolanie **o d m i e t a**.

Odporcovi nepriznáva náhradu trov dovolacieho konania.

O d ô v o d n e n i e

Okresný súd Humenné rozsudkom z 11. februára 2014 č.k. 11 C 248/2013-37: 1. uložil odporcovi povinnosť zaplatiť navrhovateľke do 3 dní 621,59 €, 2. určil, že je neprijateľná zmluvná podmienka časť úverovej zmluvy (ktorú bližšie špecifikoval vo výroku rozsudku), 3. v prevyšujúcej časti, t.j. o zaplataenie 815,44 € s príslušenstvom návrh zamietol, 4. odporcovi nepriznal náhradu trov konania. V odôvodnení uviedol, že účastníci uzatvorili 14. novembra 2007 úverovú zmluvu, na základe ktorej navrhovateľka poskytla odporcovi spotrebiteľský úver vo výške 161,28 € na nákup televízora. Zároveň uzatvorili zmluvu o revolvingovom úvere, ktorá je ale neplatná, lebo nemá náležitosti uvedené v § 4 ods. 1 zákona č. 258/2001 Z.z. o spotrebiteľských úveroch a o zmene a doplnení zákona Slovenskej národnej rady č. 71/1986 Zb. o Slovenskej obchodnej inšpekcii v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 258/2001 Z.z.“), najmä sa v nej neuvádza úverová suma, počet a termíny splátok istiny, úrokov a iných poplatkov. Z tohto dôvodu súd konštatoval, že navrhovateľka nemá nárok na zaplataenie zmluvnej pokuty, zmluvných úrokov a poplatkov. V ďalšom konštatoval, že znaky neprijateľnej zmluvnej podmienky má dojednanie účastníkov konania, v zmysle ktorého zmluvou o spotrebiteľskom úvere sa automaticky (bez možnosti

odmietnutia) uzatvára tiež zmluva o revolvingovom úvere. So zreteľom na to, že odporca čerpal finančné prostriedky vo výške 1 437,03 €, formou splátok zaplatil navrhovateľke 815,44 €, súd prvého stupňa uložil odporcovi povinnosť zaplatiť navrhovateľke 621,59 € a vo zvyšku návrh zamietol.

Na odvolanie navrhovateľky Krajský súd v Prešove rozsudkom z 13. mája 2015 sp. zn. 18 Co 91/2014 napadnutý rozsudok (okrem výroku, ktorým bolo jej návrhu sčasti vyhovené), potvrdil. Aj podľa názoru odvolacieho súdu má spotrebiteľský charakter tak úverová zmluva, ako aj zmluva o revolvingovom úvere. Správne je tiež konštatovanie prvostupňového súdu, že je neprijateľné, a v dôsledku toho neplatné dojednanie, ktoré uzatvorenie úverovej zmluvy automaticky spája s uzatvorením zmluvy o revolvingovom úvere. Zmluva o revolvingovom úvere nebola uzatvorená v písomnej forme (§ 4 ods. 1 zákona č. 258/2001 Z.z.) a plnením na základe tohto neplatného právneho úkonu došlo k bezdôvodnému obohateniu (§ 451 Občianskeho zákonníka), ktorého predmet sa musí vydať tomu, na úkor koho sa získal (§ 456 Občianskeho zákonníka). V nadväznosti na to odvolací súd uzavrel, že odvolanie navrhovateľky a v ňom uvedená argumentácia nemôže spochybníť správnosť skutkových a právnych záverov prvostupňového súdu, na ktorých spočívajú odvolaním napadnuté výroky. Vzhľadom na to rozsudok súdu prvého stupňa v napadnutej časti potvrdil ako vecne správny (§ 219 ods. 1 a 2 O.s.p.). O trovách odvolacieho konania rozhodol podľa § 224 ods. 1 O.s.p. v spojení s § 142 ods. 1 O.s.p.

Proti tomuto rozsudku odvolacieho súdu podala navrhovateľka dovolanie, prípustnosť ktorého vyvodzovala z § 237 ods. 1 písm. f/ O.s.p. a § 238 ods. 3 O.s.p. Uviedla, že odvolací súd sa v napadnutom rozsudku obmedzil na skonštatovanie správnosti skutkových a právnych záverov prvostupňového súdu a vôbec sa nevyporiadal s jej zásadnými argumentmi obsiahnutými v odvolaní (napríklad pokiaľ ide o formálne a obsahové náležitosti zmluvy o revolvingovom úvere, o nesprávnosti záveru, v zmysle ktorého táto zmluva spôsobuje nerovnovážne postavenie dodávateľa a spotrebiteľa a má znaky neprijateľnej zmluvnej podmienky, taktiež o procesne nesprávnom postupe prvostupňového súdu, ktorý dodávateľovi neumožnil vopred sa vyjadriť k možnému posúdeniu niektorého zmluvného dojednania ako neprijateľnej zmluvnej podmienky). Nedostatočným odôvodnením napadnutého rozsudku bolo zasiahnuté do jej práva na súdnu ochranu a postup, ktorý zvolil odvolací súd pri aplikácii § 219 ods. 2 O.s.p., sa priechil tomuto ustanoveniu. Rozsudok odvolacieho súdu je nepreskúmateľný, čo – podľa názoru navrhovateľky – zakladá procesnú vadu konania

v zmysle § 237 ods. 1 písm. f/ O.s.p. Toto rozhodnutie navyše spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci (§ 241 ods. 2 písm. c/ O.s.p.), ku ktorému došlo najmä v dôsledku toho, že súd prvého stupňa na zmluvu uzatvorenú 14. novembra 2007 aplikoval zákon č. 258/2001 Z.z. v nesprávnom znení, ktoré nadobudlo účinnosť až 1. januárom 2008. Nesprávna aplikácia normy, ktorá sa na daný prípad nevzťahovala, mala za následok vydanie vecne nesprávneho rozhodnutia. Žiadne zmluvné dojednanie účastníkov konania, ani všeobecné podmienky poskytovania úverov vydávané navrhovateľkou v ničom nezvýhodnili dodávateľku na úkor spotrebiteľa a ani nespôsobili značnú nerovnováhu v ich vzájomných právach a povinnostiach. Nebol preto daný dôvod, aby súd prvého stupňa vyslovil neprijateľnosť zmluvnej podmienky, ktorú špecifikoval vo výroku svojho rozsudku. Z týchto dôvodov navrhovateľka žiadala napadnutý rozsudok a tiež ním potvrdené výroky prvostupňového súdu zrušiť a vec vrátiť súdu prvého stupňa na ďalšie konanie.

Odporca sa k dovolaniu písomne nevyjadril.

Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) ako súd dovolací (§ 10a ods. 1 O.s.p.) po zistení, že, že dovolanie podala včas účastníčka konania zastúpená v súlade s ustanovením § 240 ods. 1 O.s.p., bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 243a ods. 1 O.s.p.) skúmal, či sú dané procesné predpoklady pre to, aby uskutočnil meritórny dovolací prieskum napadnutého rozhodnutia a konania, ktoré mu predchádzalo.

Otázka posúdenia, či sú alebo nie sú splnené podmienky, za ktorých sa môže uskutočniť dovolacie konanie, je otázkou zákonnosti a jej riešenie patrí do výlučnej právomoci najvyššieho súdu (m. m. napr. IV. ÚS 35/02, II. ÚS 324/2010, III. ÚS 550/2012).

1. Právo na súdnu ochranu nie je absolútne a v záujme zaistenia právnej istoty a riadneho výkonu spravodlivosti podlieha určitým obmedzeniam. Toto právo, súčasťou ktorého je bezpochyby tiež právo domôcť sa na opravnom súde nápravy chýb a nedostatkov v konaní a rozhodovaní súdu nižšieho stupňa, sa v občianskoprávnom konaní zaručuje len vtedy, ak sú splnené všetky procesné podmienky, za splnenia ktorých občianskoprávny súd môže konať a rozhodnúť o veci samej. Platí to pre všetky štádiá konania pred občianskoprávnym súdom, vrátane dovolacieho konania (I. ÚS 4/2011).

Dovolanie má v systéme opravných prostriedkov občianskeho súdneho konania osobitné postavenie. Na rozdiel od odvolania (riadneho opravného prostriedku), ktorým možno napadnúť ešte neprávoplatné rozhodnutie, ide v prípade dovolania o mimoriadny opravný prostriedok, ktorým možno – iba v prípadoch Občianskym súdnym poriadkom výslovne stanovených – napadnúť rozhodnutie odvolacieho súdu, ktoré už nadobudlo právoplatnosť. Občiansky súdny poriadok vychádza z tejto mimoriadnej povahy dovolania a v nadväznosti na to aj upravuje podmienky, za ktorých je dovolanie prípustné. Najvyšší súd vo svojich rozhodnutiach túto osobitosť (a mimoriadnosť) dovolania často vysvetľuje konštatovaním, že dovolanie nie je „ďalším odvolaním“ a dovolací súd nie je treťou inštanciou, v ktorej by bolo možné preskúmať akékoľvek rozhodnutie (viď napríklad rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 1 Cdo 113/2012, 2 Cdo 132/2013, 3 Cdo 18/2013, 4 Cdo 280/2013, 5 Cdo 275/2013, 6 Cdo 107/2012 a 7 Cdo 92/2012).

Z relevantnej judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) vyplýva, že systém opravných prostriedkov zakotvený v právnom poriadku zmluvnej strany Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „Dohovor“) musí byť nevyhnutne v súlade s požiadavkami čl. 6 Dohovoru. Vo všeobecnosti pre použitie mimoriadnych opravných prostriedkov platí, že sú prípustné iba vo výnimočných prípadoch. ESLP v rámci svojej rozhodovacej praxe už viackrát vyslovil nezlučiteľnosť mimoriadneho opravného prostriedku s princípom právnej istoty, a konštatoval porušenie čl. 6 ods. 1 Dohovoru vtedy, keď k nariadeniu opätovného preskúmania veci došlo (len) z dôvodu existencie odlišného právneho posúdenia veci (porovnaj *Roseltrans proti Rusku*, rozsudok z roku 2005). Vo veci *Abdullayev proti Rusku* (rozsudok z roku 2010) ESLP zdôraznil, že v záujme právnej istoty zahrnutej v čl. 6 Dohovoru by právoplatné rozsudky mali vo všeobecnosti zostať „nedotknuté“. K ich zrušeniu by preto malo dochádzať iba pre účely nápravy zásadných, hrubých a podstatných väd. Podľa názoru ESLP v žiadnom prípade však za takú vadu nemožno označiť skutočnosť, že na predmet konania existujú dva odlišné právne názory [viď napríklad *Sutyazhnik proti Rusku* (rozsudok z roku 2009) alebo *Bulgakova proti Rusku* (rozsudok z roku 2007)]. Princíp právnej istoty tu môže ustúpiť iba výnimočne, a to za účelom zaistenia opravy základných väd alebo justičných omylov (pozri *Ryabykh proti Rusku*, rozsudok z roku 2003) a napravenia „väd najzákladnejšej dôležitosti pre súdny systém“, ale nie z dôvodu právnej čistoty (pozri *Sutyazhnik proti Rusku*, rozsudok z roku 2009).

Pri uplatnení tézy, vyplývajúcej z rozhodnutí ESLP, podľa ktorej rozhodnutia súdov predstavujúce *res iudicata* „majú zostať nedotknuté“, je potrebné na prípady možnosti prelomenia záväznosti a nezmeniteľnosti právoplatných rozhodnutí hľadiť ako na výnimky z tejto zásady. Aj Občiansky súdny poriadok upravuje takto podmienky prípustnosti dovolania a prípady, v ktorých možno právoplatné rozhodnutie napadnúť dovolaním, považuje len za výnimku zo zásady záväznosti a nezmeniteľnosti takéhoto rozhodnutia. Právnu úpravu, ktorá stanovuje podmienky, za ktorých sa môže táto výnimka uplatniť, nemožno v žiadnom prípade vykladať rozširujúco; namieste je tu skôr reštriktívny výklad.

Ustanovenia, ktoré upravujú prípustnosť dovolania, treba striktno dodržiavať aj z toho dôvodu, že ak mimoriadny opravný súd „koná a rozhoduje napriek tomu, že neboli splnené zákonom ustanovené predpoklady prípustnosti na jeho postup v opravnom konaní [čl. 46 ods. 4 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len („ústava“) a čl. 51 ods. 1 ústavy] a prelomí právoplatnosť napadnutého rozhodnutia súdu nižšieho stupňa, porušuje základné právo na súdnu ochranu toho účastníka, ktorý sa po rozhodnutí opravného súdu v takom prípade dostáva do nepriaznivejšej pozície, než v ktorej bol pred takým rozhodnutím opravného súdu. Porušenie princípov spravodlivého procesu spočíva preto v takom postupe a rozhodnutí mimoriadneho opravného súdu, ktorými sa nad rámec zákonných predpokladov prípustnosti mimoriadneho opravného prostriedku zrušuje právoplatné rozhodnutie a vec účastníka sa dostáva opätovne pred súd, ktorý musí o veci znovu konať a rozhodovať, pretože to vytvára opätovne stav právnej neistoty, ktorá už bola nastolená právoplatným rozhodnutím súdu nižšieho stupňa (II. ÚS 172/03).

2. Dovoláním možno napadnúť právoplatné rozhodnutie odvolacieho súdu, pokiaľ to zákon pripúšťa (§ 236 ods. 1 O.s.p.).

V prejednávanej veci je dovolaním napadnutý rozsudok odvolacieho súdu.

Podľa § 238 ods. 1 O.s.p. je dovolanie prípustné proti rozsudku odvolacieho súdu, ktorým bol zmenený rozsudok súdu prvého stupňa vo veci samej.

V zmysle § 238 ods. 2 O.s.p. je dovolanie prípustné tiež proti rozsudku, v ktorom sa odvolací súd odchýlil od právneho názoru odvolacieho súdu vysloveného v tejto veci.

Podľa § 238 ods. 3 O.s.p. je dovolanie prípustné tiež proti rozsudku odvolacieho súdu, ktorým bol potvrdený rozsudok súdu prvého stupňa, ak odvolací súd vyslovil vo výroku svojho potvrdzujúceho rozsudku, že je dovolanie prípustné, pretože ide o rozhodnutie po právnej stránke zásadného významu, alebo ak ide o potvrdenie rozsudku súdu prvého stupňa, ktorým súd prvého stupňa vo výroku vyslovil neplatnosť zmluvnej podmienky podľa § 153 ods. 3 a 4 O.s.p.

Podľa § 238 ods. 5 O.s.p. dovolanie nie je prípustné ani vo veciach, v ktorých bolo napadnuté právoplatné rozhodnutie odvolacieho súdu o peňažnom plnení neprevyšujúcom trojnásobok minimálnej mzdy a v obchodných veciach desaťnásobok minimálnej mzdy, pričom na príslušenstvo sa neprihliada. Ak je predmetom dovolacieho konania len príslušenstvo pohľadávky, dovolanie nie je prípustné, ak výška príslušenstva v čase začatia dovolacieho konania neprevyšuje sumu podľa prvej vety. Na určenie minimálnej mzdy je rozhodujúci deň podania návrhu na prvostupňovom súde.

3. Pri uplatnení právneho princípu „lex specialis derogat legi generali“ má aplikácia § 238 ods. 5 O.s.p. prednosť pred aplikáciou § 238 ods. 1 až 3 O.s.p.

3.1. Najvyšší súd už v rozhodnutí z 12. novembra 2012 sp. zn. 3 Cdo 302/2012, ktoré bolo publikované v Zbierke stanovísk najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky ako judikát R 63/2014, resp. v rozhodnutí z 9. októbra 2014 sp. zn. 3 Cdo 446/2013, ktoré bolo publikované ako judikát R 6/2015, dospel k záveru, že ak výška peňažného plnenia, o ktorom rozhodoval odvolací súd, neprekročila v určitej veci násobky minimálnej mzdy uvedené v ustanovení § 238 ods. 5 O.s.p., je dovolanie proti rozhodnutiu odvolacieho súdu neprípustné, i keď smeruje proti rozsudku odvolacieho súdu potvrdzujúcemu rozsudok súdu prvého stupňa, ktorým súd prvého stupňa vo výroku vyslovil neplatnosť zmluvnej podmienky podľa § 153 ods. 3 a 4 O.s.p. (§ 238 ods. 3 O.s.p.).

Dovolací súd poznamenáva, že rovnaký právny záver vyjadril najvyšší súd v uznesení zo 4. júna 2015 sp. zn. 3 Cdo 434/2014, ktoré bolo napadnuté sťažnosťou. Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) ju však ako zjavne neopodstatnenú odmietol uznesením z 11. novembra 2015 sp. zn. II. ÚS 754/2015.

3.2. V preskúmvanej veci bolo dovolaním napadnuté právoplatné rozhodnutie odvolacieho súdu o peňažnom plnení 815,44 €.

Návrh na začatie konania bol podaný 24. mája 2013; v deň jeho podania určovalo výšku minimálnej mzdy nariadenie vlády č. 326/2012 Z.z. Podľa tohto predpisu minimálnu mzdu na rok 2013 predstavovala suma 337,70 €. Trojnásobok tejto sumy je 1 013,10 €.

Súd prvého stupňa zamietol návrh „vo zvyšku“ – 815,44 €; odvolací súd tento výrok rozsudku potvrdil. Dovolanie navrhovateľky v dôsledku toho smeruje proti rozsudku odvolacieho súdu o peňažnom plnení neprevyšujúcom trojnásobok minimálnej mzdy (815,44 € < 1 013,10 €).

3.3. Prípustnosť dovolania navrhovateľky (v zmysle § 238 ods. 3 O.s.p.) je teda vylúčená ustanovením § 238 ods. 5 O.s.p.

4. So zreteľom na ustanovenie § 242 ods. 1 druhá veta O.s.p., ktoré ukladá dovolaciemu súdu povinnosť skúmať vždy, či napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu nebolo vydané v konaní, v ktorom došlo k niektorej z procesných väd uvedených v § 237 ods. 1 O.s.p., sa odvolací súd neobmedzil len na skúmanie prípustnosti dovolania podľa § 238 O.s.p., ale sa zaoberal aj otázkou, či dovolanie nie je prípustné podľa § 237 ods. 1 O.s.p. Podľa tohto ustanovenia je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu, ak a/ sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov, b/ ten, kto v konaní vystupoval ako účastník, nemal spôsobilosť byť účastníkom konania, c/ účastník konania nemal procesnú spôsobilosť a nebol riadne zastúpený, d/ v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie, e/ sa nepodal návrh na začatie konania, hoci podľa zákona bol potrebný, f/ účastníkovi konania sa postupom súdu odňala možnosť konať pred súdom, g/ rozhodoval vylúčený sudca alebo bol súd nesprávne obsadený, ibaže namiesto samosudcu rozhodoval senát. Z hľadiska prípustnosti dovolania podľa uvedeného ustanovenia nie je predmet konania významný; ak v konaní došlo k niektorej z väd vymenovaných v § 237 ods. 1 O.s.p., možno ním napadnúť aj rozhodnutia, proti ktorým je inak dovolanie neprípustné (viď napríklad R 117/1999, R 34/1995 a tiež rozhodnutia najvyššieho súdu uverejnené v časopise *Zo súdnej praxe* pod č. 38/1998 a č. 23/1998). Osobitne ale treba zdôrazniť, že pre záver o prípustnosti dovolania v zmysle § 237 ods. 1 O.s.p. nie je významný subjektívny názor účastníka konania tvrdiaceho, že došlo

k vade vymenovanej v tomto ustanovení; rozhodujúcim je výlučne zistenie (záver) dovolacieho súdu, že k tejto procesnej vade skutočne došlo.

Vady konania v zmysle § 237 ods. 1 písm. a/ až e/ a g/ O.s.p. neboli v dovolaní namietané a v dovolacom konaní ich existencia ani nevyšla najavo. Prípustnosť dovolania navrhovateľky preto z týchto ustanovení nemožno vyvodit'.

4. Navrhovateľka v dovolaní namieta, že v konaní jej bola odňatá možnosť pred súdom konať.

Odňatím možnosti konať pred súdom (§ 237 ods. 1 písm. f/ O.s.p.) sa rozumie taký procesne nesprávny postup súdu, ktorý má za následok znemožnenie realizácie procesných oprávnení účastníka konania, ktoré mu poskytuje Občiansky súdny poriadok. O procesnú vadu v zmysle § 237 ods. 1 písm. f/ O.s.p. ide najmä vtedy, ak súd v konaní postupoval v rozpore so zákonom, prípadne ďalšími všeobecne záväznými právnymi predpismi a týmto postupom odňal účastníkovi konania jeho procesné práva [v zmysle § 18 O.s.p. majú účastníci v občianskom súdnom konaní rovnaké postavenie a súd je povinný zabezpečiť im rovnaké možnosti na uplatnenie ich práv – vid' napríklad právo účastníka vykonávať procesné úkony vo formách stanovených zákonom (§ 41 O.s.p.), nazerať do spisu a robiť si z neho výpisy (§ 44 O.s.p.), vyjadriť sa k návrhom na dôkazy a k všetkým vykonaným dôkazom (§ 123 O.s.p.), byť predvolaný na súdne pojednávanie (§ 115 O.s.p.), na to, aby mu bol rozsudok doručený do vlastných rúk (§ 158 ods. 2 O.s.p.)].

5. K dovolacej argumentácii, v rámci ktorej navrhovateľka namieta, že k procesnej vade uvedenej v § 237 ods. 1 písm. f/ O.s.p. došlo tým, že rozhodnutie odvolacieho súdu je – ako tvrdí – nedostatočne odôvodnené, nereagujúce na jej odvolaciu argumentáciu a v dôsledku toho nepreskúmateľné, dovolací súd uvádza nasledovné:

Z práva na spravodlivé súdne konanie vyplýva aj povinnosť všeobecného súdu zaoberať sa účinne námietkami, argumentmi a dôkaznými návrhmi strán s výhradou, že majú význam pre rozhodnutie (I. ÚS 46/05). Vada nedostatku dôvodov rozhodnutia sama osebe (pri inak správnom rozhodnutí) nemusí (ale) disponovať potrebnou ústavnoprávnou intenzitou smerujúcou k porušeniu označených práv (III. ÚS 228/06, I. ÚS 53/10, III. ÚS 99/08).

Vada konania uvedená v § 237 ods. 1 písm. f/ O.s.p. znamená vždy porušenie čl. 46 ods. 1 ústavy aj čl. 6 ods. 1 Dohovoru. To však neznačí, že by zároveň nevyhnutne platil aj opak, teda to, že každé porušenie práva na spravodlivý súdny proces dosahuje intenzitu (až) vady konania v zmysle § 237 ods. 1 O.s.p. Ústava neupravuje, aké dôsledky majú jednotlivé procesné nesprávnosti, ku ktorým v praxi dochádza v konaní pred súdmi, ani nestanovuje predpoklady ich možnej nápravy v opravnom konaní. Bližšiu úpravu ústavne garantovaného práva na súdnu ochranu obsahuje Občiansky súdny poriadok, ktorý vo svojich ustanoveniach predpokladá aj možnosť vzniku určitých procesných pochybení súdu v občianskom súdnom konaní, a v nadväznosti na podstatu, význam a procesné dôsledky týchto pochybení upravuje aj predpoklady a podmienky, za ktorých možno v dovolacom konaní napraviť procesné nesprávnosti konania na súdoch nižších stupňov. Najzávažnejším procesným vadám konania, ktoré sú taxatívne vymenované v § 237 ods. 1 O.s.p., pripisuje Občiansky súdny poriadok osobitný význam – vady tejto povahy považuje za okolnosť zakladajúcu prípustnosť dovolania (viď § 237 ods. 1 O.s.p.) a zároveň tiež za prípustný dovolací dôvod (viď § 241 ods. 2 písm. a/ O.s.p.). Aj niektorým ďalším procesným vadám konania nedosahujúcim stupeň závažnosti procesných väd v zmysle § 237 ods. 1 O.s.p. pripisuje Občiansky súdny poriadok význam, avšak inej váhy. Iné vady, ktoré mali za následok nesprávne rozhodnutie vo veci („iné vady“) považuje totiž – na rozdiel od procesných väd vymenovaných v § 237 ods. 1 O.s.p. – (len) za relevantný dovolací dôvod (viď § 241 ods. 2 písm. b/ O.s.p.), pričom však vady tejto povahy prípustnosť dovolania nezakladajú.

Pri zvažovaní dôsledkov zistených procesných nesprávností treba mať vždy na zreteli, že dovolanie je mimoriadny opravný prostriedok, ktorý smeruje proti už právoplatnému rozhodnutiu, vykazujúcemu atribúty záväznosti a nezmeniteľnosti (§ 159 ods. 1 O.s.p.). Z tohto hľadiska dochádza v dovolacom konaní v istom zmysle k stretu dvoch základných práv (resp. ústavných princípov). Ide jednak o právo na spravodlivý súdny proces (tiež v nadväznosti na požiadavku odôvodnenia rozhodnutia súdu v súlade s § 157 ods. 1 a 2 O.s.p.), jednak o zásadu právnej istoty ako súčasť právneho štátu podľa čl. 1 ods. 1 ústavy. Vzhľadom na princíp právnej istoty vyplývajúci z čl. 1 ods. 1 ústavy, ktorý do určitej miery obmedzuje právo na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 a 4 ústavy, treba rozhodujúce otázky v dovolacom konaní posúdiť aj z pohľadu vzájomného vzťahu týchto ustanovení. Daná procesná situácia musí byť totiž vyriešená z pohľadu oboch dotknutých ústavných

článkov tak, aby boli zachované označené ústavné práva (porovnaj napríklad I. ÚS 252/05 a IV. ÚS 481/2011).

V prejednávanej veci najvyšší súd nemohol brať na zreteľ len navrhovateľkou zdôrazňované právo na riadne odôvodnenie rozhodnutia, ale musel dbať o to, aby zachoval ústavnoprávne relevantnú rovnováhu medzi týmto právom a ústavným princípom právnej istoty, ktorý bol vyjadrený právoplatnými rozsudkami súdov nižších stupňov. Dovolací súd pri riešení otázky prípustnosti podaného dovolania nemohol nedať prednosť ústavnému princípu právnej istoty, lebo dovolateľkou namietaný nedostatok odôvodnenia rozhodnutí nevykazoval znaky odňatia možnosti konať pred súdom (§ 237 ods. 1 písm. f/ O.s.p.). Dovoláním napadnuté rozhodnutie uvádza skutkový stav, ktorý považoval odvolací súd za rozhodujúci, stanoviská procesných strán k prerokúvanej veci, výsledky vykonaného dokazovania, obsah odvolania a právne predpisy, z ktorých vyvodil svoje právne názory vysvetlené v odôvodnení. Treba mať na pamäti aj to, že konanie pred súdom prvého stupňa a pred odvolacím súdom tvorí jeden celok a určujúca spätosť rozsudku odvolacieho súdu s potvrdzovaným rozsudkom vytvára ich organickú (kompletizujúcu) jednotu. Ak odvolací súd v plnom rozsahu odkáže na dôvody rozhodnutia súdu prvého stupňa, stačí, ak v odôvodnení rozsudku iba poukáže na relevantné skutkové zistenia a stručne zhrnie právne posúdenie veci; rozhodnutie odvolacieho súdu v sebe tak zahŕňa po obsahovej stránke aj odôvodnenie rozsudku súdu prvého stupňa, s ktorým – ako už bolo spomenuté, tvorí jeden celok. Naostatok k tomu treba dodať, že za vadu konania v zmysle § 237 ods. 1 písm. f/ O.s.p. v žiadnom prípade nemožno považovať to, že odvolací súd neodôvodnil svoje rozhodnutie podľa predstáv navrhovateľky.

Judikatúra najvyššieho súdu (R 111/1998) považuje nepreskúmateľnosť rozhodnutia za tzv. inú vadu konania (§ 241 ods. 2 písm. b/ O.s.p.), ktorá prípustnosť dovolania nezakladá. Podľa právneho názoru dovolacieho súdu je názor zaujatý v uvedenom judikáte naďalej plne opodstatnený aj v prejednávanej veci a dovolací súd ani v danom prípade nemá dôvod odkloniť sa od tohto názoru. Na závere, že (prípadné) nedostatočné odôvodnenie rozhodnutia súdu nezakladá procesnú vadu konania zotrval vec prejednávajúci senát vždy dôsledne a bezvýnimočne (viď napríklad uznesenia najvyššieho súdu sp. zn. 3 Cdo 249/2008, 3 Cdo 290/2009, 3 Cdo 138/2010, 3 Cdo 49/2011, 3 Cdo 165/2011, 3 Cdo 84/2012, 3 Cdo 50/2014, 3 Cdo 194/2014, 3 Cdo 347/2014, 3 Cdo 476/2014, 3 Cdo 538/2014). Právna kvalifikácia nepreskúmateľnosti rozhodnutia súdu nižšieho stupňa ako dôvodu zakladajúceho

(iba) tzv. inú vadu konania pritom vyplýva aj z rozhodnutí ďalších senátov najvyššieho súdu (porovnaj napríklad rozhodnutia sp. zn. 1 ECdo 10/2014, 2 Cdo 137/2010, 4 Cdo 310/2009, 5 Cdo 228/2010, 5 ECdo 86/2013, 7 ECdo 14/2013).

Správnosť takého nazerania na problematiku nepreskúmateľnosti súdneho rozhodnutia a jej dôsledkov potvrdzujú tiež rozhodnutia ústavného súdu o sťažnostiach proti tým rozhodnutiam najvyššieho súdu, ktoré zotrvali na právnych záveroch súladných s R 111/1998 (viď rozhodnutia ústavného súdu sp. zn. I. ÚS 184/2010, III. ÚS 184/2011, I. ÚS 264/2011, I. ÚS 141/2011, IV. ÚS 481/2011, III. ÚS 148/2012, IV. ÚS 481/2011, IV. ÚS 208/2012, IV. ÚS 90/2013). Dovolací súd osobitne poukazuje na to, že ústavný súd v náleze z 30. januára 2013 sp. zn. III. ÚS 551/2012 konštatoval, že „sa väčšinovým názorom svojich senátov priklonil k tej judikatúre najvyššieho súdu, ktorá prijala záver, že nedostatok riadneho odôvodnenia rozsudku nezakladá vadu konania podľa § 237 ods. 1 písm. f/ O.s.p., ale len tzv. inú vadu konania podľa § 241 ods. 2 písm. b/ O.s.p.“. Ústavný súd v uznesení z 27. marca 2014 sp. zn. IV. ÚS 196/2014 zotrval „na opakovane vyslovenom závere (napr. IV. ÚS 481/2011, IV. ÚS 499/2011, IV. ÚS 161/2012) o ústavnej udržateľnosti názoru najvyššieho súdu, podľa ktorého prípadný nedostatok riadneho odôvodnenia dovolaním napadnutého rozhodnutia, nedostatočne zistený skutkový stav alebo nesprávne právne posúdenie veci nezakladá vadu konania podľa § 237 ods. 1 písm. f/ O.s.p.“. Obdobne argumentoval ústavný súd aj v uznesení zo 14. januára 2015 sp. zn. III. ÚS 1/2015 a v uznesení z 26. augusta 2015 sp. zn. I. ÚS 364/2015.

Vzhľadom na to, že senát dovolacieho súdu, ktorý koná a rozhoduje v tejto veci, sa riadi judikátom R 111/1998, nemusel by v zásade odôvodňovať, prečo sa od neho neodkláňa. Platí totiž, že ten, kto sa riadi judikátom, nemusí bližšie vysvetľovať, prečo sa ním riadi. Len ten, kto volí odklon od judikátu, musí primerane vysvetliť, prečo tak robí. Napriek tomu ale dovolací súd – so zreteľom na dovolaciu argumentáciu navrhovateľky – uvádza:

5.1. I keď Občiansky súdny poriadok upravuje postup súdu a účastníkov v občianskom súdnom konaní tak, aby bola zabezpečená spravodlivá ochrana práv a oprávnených záujmov účastníkov (§ 1 ods. 1 O.s.p.) a právnu úpravou občianskeho súdneho konania dbá o to, aby rozhodnutie súdu bolo vecne správne a spravodlivé, predsa len nemôže zabezpečiť, že každé konanie bude v plnom rozsahu zodpovedať jeho ustanoveniam a že súdmi bude vždy rozhodnuté iba správne. Možnosť dosiahnutia nápravy nesprávností, ku ktorým môže v praxi

dôjsť, vytvára Občiansky súdny poriadok systémom riadnych a mimoriadnych opravných prostriedkov (odvolanie, návrh na obnovu konania, dovolanie).

Dovolací súd v ničom nespochybňuje, že ak je rozhodnutie nepreskúmateľné, ide o nesprávnosť. Pokiaľ sa súd dopustí tejto nesprávnosti a svoje rozhodnutie dostatočne neodôvodní, neodníma tým ale účastníkovi konania možnosť realizovať jeho procesné oprávnenia. Účastník odvolacieho konania má v prípade, že rozhodnutie odvolacieho súdu považuje za nedostatočne odôvodnené, nepreskúmateľné alebo arbitrárne, zachované procesné oprávnenie poukazovať na tieto nedostatky rozhodnutia a domáhať sa nápravy; za podmienok stanovených v zákone môže podať dovolanie (§ 240 ods. 1 O.s.p.). Občiansky súdny poriadok mu nebráni v dovolaní namietat' všetky nesprávnosti postupu, rozhodovania a rozhodnutia odvolacieho súdu; ničím neobmedzuje jeho možnosť argumentovať aj tým, že rozhodnutie odvolacieho súdu nie je náležite odôvodnené, dôvody rozhodnutia nie sú dostatočne vysvetlené alebo sú vyjadrené nezrozumiteľne, prípadne sú neúplné, nepresvedčivé alebo nepodložené priebehom a výsledkami konania. Na druhej strane Občiansky súdny poriadok právnou úpravou dovolania a odvolacieho konania nezaručuje, že každé podané dovolanie bude vždy prípustné a že dovolateľ bude v konaní pred najvyšším súdom úspešný. V dovolacom konaní totiž argumentácia dovolateľa takéhoto obsahu a takejto povahy naráža na Občianskym súdnym poriadkom stanovené obmedzenia práva na súdnu ochranu, ktoré vyplývajú z právnej úpravy prípustnosti dovolania (§ 236 a nasl. O.s.p.). Rámec, ktorý je vymedzený týmito obmedzeniami, nesmie dovolací súd prekročiť.

5.2. Občiansky súdny poriadok v ustanovení § 238 – zohľadňujúc mimoriadny charakter dovolania a možné dôsledky zrušenia rozhodnutia dovolacím súdom – vyjadril na jednej strane vôľu, aby určité rozsudky (výnimočne) napriek tomu, že už nadobudli právoplatnosť, mohli byť predmetom preskúmania v dovolacom konaní, na druhej strane tým ale zároveň vyjadril vôľu, aby iné rozsudky (než sú ním výslovne uvedené) nemohli byť predmetom preskúmania v dovolacom konaní.

Bolo by preto nielen nelogické a v rozpore s výnimočnou povahou dovolania, ale aj z materiálneho hľadiska neakceptovateľné, pokiaľ by Občiansky súdny poriadok právnou úpravou obsiahnutou v § 237 ods. 1 písm. f/ O.s.p. vyjadril zároveň („súbežnú“) vôľu zabezpečiť účastníkovi konania možnosť odvolacieho prieskumu v prípade takého rozsudku odvolacieho súdu, ktorý možno (pravdepodobne) spočíva na správnych záveroch,

o ich správnosti sa ale nedá celkom presvedčiť a v dovolacom konaní ju nemožno do všetkých detailov preveriť, lebo odvolací súd svoje závery v odôvodnení potvrdzujúceho rozsudku nevyjadril spôsobom absolútne jasným, určitým, presvedčivým alebo relevantnú problematiku plne vyčerpávajúcim.

5.3. Základná idea mimoriadnych opravných prostriedkov vychádza z toho, že právna istota a stabilita nastolené právoplatným rozhodnutím sú v právnom štáte narušiteľné len mimoriadne a výnimočne.

Úspešné uplatnenie tohto mimoriadneho opravného prostriedku dovolateľom je podmienené (primárnym) záverom dovolacieho súdu, že dovolanie je procesne prípustné a až následným (sekundárnym) záverom dovolacieho súdu, že tento opravný prostriedok je aj opodstatnený. Pokiaľ dovolací súd nedospeje k uvedenému (primárnemu) záveru, platná právna úprava mu neumožňuje postúpiť v dovolacom konaní ďalej a pristúpiť až k posúdeniu napadnutého rozhodnutia a konania, v ktorom bolo vydané; pokiaľ by dovolací súd posudzoval správnosť rozhodnutia napadnutého procesne neprípustným dovolaním, porušil by zákon. Ak preto dovolací súd dospeje k záveru, že dovolanie je procesne neprípustné, musí tento opravný prostriedok odmietnuť bez toho, aby sa zaoberal správnosťou napadnutého rozhodnutia.

Pre opačný prístup dovolacieho súdu – (primárne) posúdenie rozhodnutia z hľadiska úplnosti alebo správnosti skutkových a právnych záverov a tiež výstižnosti ich vyjadrenia alebo precíznosti odôvodnenia a až z výsledku tohto posúdenia vyplývajúce následné (sekundárne) vyvodenie záveru o prípustnosti dovolania – nedáva Občiansky súdny poriadok podklad v žiadnom z jeho ustanovení.

5.4. Dôvody zakladajúce prípustnosť dovolania vymedzuje Občiansky súdny poriadok jednak objektívnymi znakmi rozsudku (§ 238 O.s.p.) alebo uznesenia (§ 239 O.s.p.) odvolacieho súdu, jednak objektívnym zadefinovaním najzávažnejších procesných väd konania súdov nižších stupňov (§ 237 ods. 1 O.s.p.). Účelom takéhoto (objektívneho) vymedzenia je bezpochyby zvýšiť predvídateľnosť súdneho rozhodovania a vylúčiť alebo aspoň minimalizovať subjektívny prvok pri posudzovaní prípustnosti dovolania.

Záver súdu, že napadnuté rozhodnutie súdu nižšieho stupňa je (ne)preskúmateľné, závisí vždy nielen od toho, či a ako je toto rozhodnutie odôvodnené súdom, ktorý ho vydal, ale aj od toho, aké všeobecné predstavy o riadnom odôvodnení rozhodnutia má (opravný) súd vyššieho stupňa a ako sa tieto jeho predstavy stotožňujú s individuálnym odôvodnením napadnutého rozhodnutia. V praxi sa pri tom môže zo strany súdu vyššieho stupňa vyskytnúť rozpätie od prehnanej prísnosti (rigoróznosti) cez náležitý prístup až k neopodstatnenej zhovievavosti (benevolencii).

Podľa právneho názoru dovolacieho súdu nemohlo byť zámerom zákonodarcu, aby riešenie tak zásadnej otázky, ktorá je z hľadiska rešpektovania princípu právnej istoty nielen osobitne významná, ale až kľúčová (otázky, či dovolanie prípustné je alebo nie je, a či teda výnimočne možno prelomiť právoplatnosť dovolaním napadnutého rozhodnutia), bolo determinované tým, s akým stupňom prísnosti dovolací súd pristupuje k posúdeniu, či odôvodnenie napadnutého rozhodnutia dostatočne jasne, zrozumiteľne a presvedčivo vysvetľuje skutkovú a právnu podstatu veci.

5.5. I keby teda bola (prípadne) opodstatnená námietka navrhovateľky, že napadnuté rozhodnutie je nepreskúmateľné, nepresvedčivé alebo nedostatočne odôvodnené, nemožno prehliadnuť, že takáto námietka sa týka (len) tzv. inej vady konania majúcej za následok nesprávne rozhodnutie vo veci.

Ako už bolo uvedené vyššie, tzv. iná (v § 237 ods. 1 O.s.p. nevyimenovaná) vada konania prípustnosť dovolania nezakladá.

6. Navrhovateľka tvrdí, že súd prvého stupňa jej odňal možnosti pred súdom konať aj postupom, v rámci ktorého ju vopred neupovedomil, že niektoré ustanovenie zmlúv uzatvorených účastníkmi konania mieni posúdiť ako neprijateľnú podmienku spotrebiteľskej zmluvy.

Podľa § 153 ods. 4 O.s.p. platí, že ak súd určil niektorú zmluvnú podmienku v spotrebiteľskej zmluve alebo všeobecných obchodných podmienkach za neplatnú z dôvodu neprijateľnosti takejto podmienky, nepriznal plnenie dodávateľovi z dôvodu takejto podmienky alebo mu na základe takejto podmienky súd uložil povinnosť vydať spotrebiteľovi bezdôvodné obohatenie, nahradiť škodu alebo zaplatiť primerané finančné zadosťučinenie,

súd aj bez návrhu výslovne uvedie vo výroku rozsudku znenie tejto zmluvnej podmienky, ako bolo dojednané v spotrebiteľskej zmluve.

Navrhovateľka v dovolaní poukazuje na dôvodovú správu k ustanoveniu § 153 ods. 4 O.s.p., konkrétne na tú jej časť, v zmysle ktorej „súd môže vyhlásiť za neprijateľnú zmluvnú podmienku aj ex officio. Súd nemusí vyhlasovať uznesenie o začatí konania, ak mieni ex officio určiť v začatom konaní (súdnom spore zo spotrebiteľskej zmluvy), že určitá zmluvná podmienka je neprijateľná. Musí však umožniť účastníkom vyjadriť sa k možnému posúdeniu neprijateľnosti zmluvnej podmienky, aby tak dosiahol svoje rozhodnutie predvídateľným (porovnaj tiež § 100 ods.1 in fine); inak by v prípade určenia neprijateľnej zmluvnej podmienky odňal dodávateľovi možnosť konať pred súdom a tak bez ďalšieho vytvoril vo vzťahu k tomuto výroku stav pre kasačné rozhodnutie apelačného súdu (§ 221 ods.1 písm. f/).“ Z toho dovolateľka vyvodzuje, že nedodržaním naznačeného postupu došlo k procesnej vade v zmysle § 237 ods. 1 písm. f/ O.s.p.

V zmysle ustanovenia § 100 ods. 1 O.s.p. (in fine), na ktoré odkazuje predmetný text dôvodovej správy, platí, že počas konania môže súd účastníkom uviesť, ako sa na základe doteraz tvrdených a preukazovaných skutočností javí právne posúdenie veci.

Dovolací súd zdôrazňuje, že citovaný text vyjadruje iba možnosť súdu, teda nie jeho povinnosť (viď „môže“). Navyše, záver o tom, či určitý procesný postup súdu skutočne odňal účastníkovi možnosť pred súdom konať [to znamená definitívne a nezvratne znemožnil (nielen skomplikoval alebo po istý úsek konania sťažil) realizáciu jeho procesných oprávnení], možno prijať až pri náhlade na konanie ako celok, teda pri náhlade na celkový postup prvostupňového a odvolacieho súdu. Pri takomto prístupe mal dovolací súd v prejednávanej veci na zreteli, že navrhovateľka mala – ešte pred právoplatným skončením konania – vytvorenú možnosť procesne sa brániť proti argumentácii, že časť zmluvy predstavuje neprijateľnú podmienku. Dovolateľka túto možnosť využila.

K argumentácii dovolateľky o porušení zásady kontradiktórnosti konania tým, že súd prvého stupňa pred rozhodnutím o posúdení podmienky v spotrebiteľskej zmluve ako nekalej nedal navrhovateľke príležitosť vyjadriť sa k týmto dôvodom, tak ako to dovolateľka odvodzuje z rozsudku Súdného dvora Európskej únie vo veci Banif Plus Bank Zrt proti Csaba Cipani a spol. sp. zn. C-472/11 z 21. februára 2013, najvyšší súd poukazuje na to, že

navrhovateľka podala odvolanie proti prvostupňovému rozsudku, v ktorom využila v plnom rozsahu svoje oprávnenie argumentovať, v čom spočíva nesprávnosť záveru súdu o neprijateľnej povahe zmluvnej podmienky. Odvolací súd predmetné odvolacie námietky citoval v rozsudku, ich podstatou sa zaoberal a v napadnutom rozhodnutí vyložil svoje závery, so zreteľom na ktoré považoval prvostupňové rozhodnutie za vecne správne. Pre záver o rešpektovaní zásady kontradiktórnosti je z materiálneho hľadiska postačujúce, pokiaľ bola táto zásada dodržaná v občianskom súdnom konaní ako celku. Presadzovanie názoru, že na každom jednom stupni súdnictva musí byť uvedená zásada dodržaná bez výnimky, by odvolaciemu súdu v zásade prisúdilo len funkciu akéhosi kasačného orgánu bez reálnej možnosti konvalidovať prípadné procesné nedostatky vlastným postupom.

Na základe uvedeného dovolací súd dospel k záveru, že v prejednávanej veci bol dodržaný princíp kontradiktórnosti konania a že dovolateľkou namietaným postupom jej nebola odňatá možnosť pred súdom konať.

7. Navrhovateľka napokon namieta, že napadnutý rozsudok spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci.

Nesprávne právne posúdenie veci súdmi nižších stupňov je síce relevantný dovolací dôvod, ktorým možno úspešne odôvodniť procesne prípustné dovolanie (viď § 241 ods. 2 písm. c/ O.s.p.); nesprávne právne posúdenie veci súdmi nižších stupňov nezakladá však prípustnosť dovolania (viď tiež R 54/2012 a niektoré ďalšie rozhodnutia najvyššieho súdu, napríklad sp. zn. 1 Cdo 62/2010, 2 Cdo 97/2010, 3 Cdo 53/2011, 4 Cdo 68/2011, 5 Cdo 44/2011, 6 Cdo 41/2011).

Vzhľadom na procesnú neprípustnosť dovolania navrhovateľky nepristúpil dovolací súd k posúdeniu, či potvrdzujúci rozsudok odvolacieho súdu spočíva na (ne)správnom právnom posúdení veci.

8. Keďže prípustnosť v danej veci podaného dovolania nemožno vyvodit' zo žiadneho ustanovenia Občianskeho súdneho poriadku, odmietol najvyšší súd dovolanie navrhovateľky podľa § 243b ods. 5 O.s.p. v spojení s § 218 ods. 1 písm. c/ O.s.p. ako smerujúce proti rozhodnutiu, proti ktorému nie je dovolanie prípustné.

V dovolacom konaní úspešnému odporcovi vzniklo právo na náhradu trov dovolacieho konania proti navrhovateľke, ktorá úspech nemala (§ 243b ods. 5 O.s.p. v spojení s ustanoveniami § 224 ods. 1 O.s.p. a § 142 ods. 1 O.s.p.). Najvyšší súd nepriznal odporcovi náhradu trov dovolacieho konania, lebo nepodal návrh na jej priznanie (§ 151 ods. 1 O.s.p.).

Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

P o u č e n i e : Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.

V Bratislave 26. novembra 2015

JUDr. Emil F r a n c i s c y, v.r.
predseda senátu

Za správnosť vyhotovenia: Klaudia Vrauková